

Sosiaali- ja terveysministeriö
kirjaamo@stm.fi

30.4.2018

LAUSUNTO: Alustavista sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulakiehdotuksen pykälästä ja perusteluista (sosiaali- ja terveysministeriön järjestämää kuulemistilaisuutta 20.4.2018 varten)

VIITE: STM017:00/2018

Kehitysvammaliitto ry kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä järjestöjen roolista uudessa sote- ja maakuntamallissa.

Kehitysvammaliitto edistää kehitysvammaisten ja vaikeasti puhevammaisten ihmisten sekä selkokielen käyttäjien yhdenvertaisuutta ja hyvää elämää yhteiskunnassa. Maassamme on noin 40 000 kehitysvammaista ja noin 65 000 puhevammaista henkilöä. Lisäksi Suomessa on 650 000 selkokielen tarvitsijaa.

Kehitysvammaliitto on asiantuntijajärjestö, jonka jäseniä ovat palveluiden tuottajat. Liitto edustaa 93 jäsenorganisaatiota – kuntayhtymiä, kuntia, seurakuntia, rekisteröityjä yhdistyksiä ja säätiöitä – sekä yksityisiä ihmisiä. Liiton jäsenet tekevät kehitys- ja puhevammatyötä tai toimivat muuten vammaisten henkilöiden hyväksi.

Yleistä

- Kehitysvammaliiton kantana on, että vamman vuoksi välttämättömien palvelujen tulee säilyä maksuttomina. Valtaosa kehitysvammaisista ihmisistä elää takuueläkkeen varassa, minkä vuoksi pienetkin maksut muodostuvat esteeksi palvelujen käytölle. Kehitysvammaisilla henkilöillä on usein monia ja pitkäaikaisia palveluntarpeita.
- Palvelujen maksuttomuus on erittäin tärkeää myös niille vammaisille henkilöille, jotka eivät tarvitse ympärivuorokautista apua ja tukea. Lievästi kehitysvammaiset henkilöt joutuvat taloudellisesti ja eettisesti erittäin vaikeaan tilanteeseen, mikäli heidän tarvitsemansa satunnainen palvelu olisi maksullista. Ratkaisu saattaa ajaa henkilöitä liian raskaisiin ympärivuorokautisiin palveluihin, joka on mm. Kehas-ohjelman vastaista. Lievemmin kehitysvammaisten ihmisten saamat tuet ovat kaikkein alhaisimpia, heidän oikeutensa palveluihin on heikompi kuin muilla ja he joutuvat maksamaan sekä sosiaali- että terveydenhuollon palveluistaan.
- Esityksessä vähimmäiskäyttövarat ovat liian pienet sekä laitos- että avohuollossa. Hämmästyttävää on myös se, miksi perhehoidossa käyttövara olisi suurempi kuin muissa avohuollon asumispalveluissa. Käytännön arjessa 160€ ei riitä mitenkään ihmisen elämiseen itsemääräävänä ja osallisena kansalaisena.
- Vammaisen lapsen asuminen oman kodin ulkopuolella ja sen maksullisuus lapsen vanhemmille on erittäin suuri epäkohta. Nämä lapset ovat aina väistämättä erittäin vaikeahoitoisia. Useimmiten vanhempien ja lapsen välillä säilyy tiivis yhteys ja huoltajuus

pysyy vanhemmilla. Vanhemmat osallistuvat lapsensa hoitoon niin paljon kun heidän voimavaransa sallivat. Lapsi viettää mahdollisuuksien mukaan aikaa myös vanhempien luona. Vanhemmat hankkivat lapselle vaatteita ja arjen tarvikkeita. Vanhemmat ”säästävät” käytännössä vain lapsen aterioissa, joita hän ei nauti kotona.

- Ateriamaksujen tulee perustua vain ruoan raaka-aineiden kustannuksiin, koska vamman vuoksi tarvittavasta palvelusta ei tule periä maksuja.
- Ehdotuksessa jää kaiken kaikkiaan epäselväksi, onko avohuollon terveystalouden tarkoitus olla maksuttomia vain sosiaalihoitolain mukaisessa ympärivuorokautisessa palveluasumisessa oleville henkilöille, vai myös ympärivuorokautisia asumispalveluita esimerkiksi vammaispalvelulain tai muiden sosiaalihoollon erityislakien perusteella saaville asiakkaille. Tämä vaatii selkeyttämistä.
- Jos henkilö tarvitsee vammansa vuoksi erityistä terveystaloutta esim. narkoosissa toteutettava hammashoito, tulisi se myöntää maksuttomana palveluna. Muuten voi käydä niin, että ensiarvoisen tärkeä terveystaloutta jää saamatta, mistä voi koitua monenlaisia kielteisiä seurauksia esimerkiksi vakavampien terveystalouttien muodossa.
- Laissa tai sen perusteluosassa tulee avata vuokran ja muun asumisesta perittävän maksun kohtuullisuuden kriteereitä, jotta asunnon kuntoon, sijaintiin jne. nähden kohtuuttoman suuria vuokria tai muita asumisen maksuja ole enää mahdollista periä.

KEHITYSVAMMALIITTO RY.

Helsingissä 30.4.2018

Marianna Ohtonen

Susanna Hintsala

Toiminnanjohtaja

Kansalaisuusyksikön johtaja